

Yorum (Görüş)

Barış İnşası: Kavramsal Bir Bakış

Peacebuilding: A Conceptual Overview

Tacettin İnandı¹ , Ezgi Altunöz²

1. Prof. Dr., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Tayfur Ata Sökmen Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Hatay, Türkiye
2. Dr. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Tayfur Ata Sökmen Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı, Anabilim Dalı, Hatay, Türkiye

Öz

Bu makale, barış inşasını anlamak için kavramsal bir çerçeve oluşturmayı ve böyle bir sürecin nasıl gerçekleştirilebileceğini araştırmayı amaçlamaktadır. Şu gibi temel soruları gündeme getirmektedir: Barış inşa edilebilir mi? Eğer inşa edilebilirse, temel bileşenleri, araçları ve göstergeleri nelerdir? Kişilerarası zarardan çevresel yıkıma ve savaşa kadar uzanan yapısal şiddet tehditlerinin artmasına rağmen, yaşamı koruma ve kalıcı barışı tesis etme yönündeki küresel çabalar devam etmektedir. II. Dünya Savaşı'ndan bu yana barışa doğru önemli adımlar atılmış olsa da, şiddet içeren yaklaşımlar hâlâ önemli bir güce sahip görünmektedir. Dahası, teknolojik gelişmeler giderek daha yıkıcı silahların üretimini ve yaygınlaşmasını sağlayarak bu tehditleri daha da yoğunlaştırmıştır. Barış inşası yalnızca siyasi veya diplomatik bir çaba değil; aynı zamanda kültürel, çevresel, sosyal ve bireysel dönüşümü içeren karmaşık, uzun vadeli ve çok boyutlu bir süreçtir. Barış inşası, bir barış kültürünün oluşturulmasında önemli bir yaklaşım ve kavramdır. Nihayetinde barış inşası, Dünya'daki yaşamın devam etmesiyle ilgilidir. Rasyonel ve etik bir bakış açısından, şiddeti önlemek ve evrensel barışa ulaşmak zorunludur. Bu bağlamda, yaşam kalitesini ve uzunluğunu iyileştirmeye adanmış halk sağlığı disiplini, insan ve gezegen refahının temel belirleyicilerinden biri olan barışla etkileşimde kilit bir rol oynamaktadır.

Abstract

This article aims to establish a conceptual framework for understanding peacebuilding and explore how such a process can be achieved. It raises fundamental questions such as: Can peace be built? If so, what are its key components, tools, and indicators? Despite the increasing threats of structural violence, ranging from interpersonal harm to environmental destruction and war, global efforts to protect life and establish lasting peace continue. While significant strides have been made toward peace since World War II, violent approaches still appear to wield significant power. Furthermore, technological advances have further intensified these threats by enabling the production and proliferation of increasingly destructive weapons. Peacebuilding is not merely a political or diplomatic endeavor; it is also a complex, long-term, and multidimensional process involving cultural, environmental, social, and individual transformation. Peacebuilding is a crucial approach and concept in establishing a culture of peace. Ultimately, peacebuilding is about the survival of life on Earth. From a rational and ethical perspective, preventing violence and achieving universal peace is imperative. In this context, the discipline of public health, dedicated to improving the quality and length of life, plays a key role in interacting with peace, one of the fundamental determinants of human and planetary well-being.

Anahtar Kelimeler: barış inşası, toplumsal barış, barış kültürü

Keywords: peacebuilding, social peace, culture of peace

Geliş Tarihi / Received: 05.08.2025 Kabul Tarihi / Accepted: 17.08.2025 Yayın Tarihi / Published: 22.08.2024

Sorumlu Yazar / Correspondence: Tacettin İnandı Eposta: inandit@gmail.com

Sorumlu Editör / Handling Editor: Nuray Özgülınar

Atıf için / Suggested Citation: İnandı, T. & Altunöz, E. (2025). Barış İnşası: Kavramsal Bir Bakış. *Sosyal Bilimler ve Sağlık Bülteni (SoSa)*, YAZ(15), 72-78.

Giriş

Barışın inşası kavramı görece yenidir. Barışı inşa etmek olanaklı mıdır, neyi kapsar, ne demektir, nasıl inşa edilir, kimlerin sorumluluğu vardır gibi pek çok soruyu kapsayabilir. Bu yazıda barışın inşası nedir, neyi kapsar, nereden başlamak gerekir gibi sorulara yanıt verilmeye çalışılmıştır.

Barış, Barış İnşası ve Önemi

Türk Dil Kurumu Sözlüğü barışı, “uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile oluşturulan ortam” şeklinde tanımlamaktadır. Barıştan bahsedildiğinde genellikle ilk olarak akla savaşların sona ermesi ve şiddetin olmayışı gelir (Aksu, n.d.). Ancak günümüzde barış, yalnızca şiddetin olmayışı değil aynı zamanda güven, huzur ve iyilik hali gibi pozitif durumların eşlik ettiği bir durum, bir uyum hali olarak tanımlanmaya başlanmıştır (Vision of Humanity, 2020).

Barış kavramı bir bireyin iç barışından aile, iş, okul gibi grup barışına, toplumsal barıştan küresel barışa, küresel barıştan evrensel barışa kadar uzanabilir. Pozitif barış, negatif barış, mutlak barış, ebedi barış gibi barış kavramları giderek çeşitlenmektedir. Öte yandan bu kavramlar herkes tarafından benzeri anlamda kullanılmamaktadır. Örneğin iç barış sözcüğü kimine göre bireyin iç dünyasında huzur ve uyum iken kimine göre aile, toplum ya da ülke içindeki barış anlamındadır. Örneğin küresel barış indeksi de ülkelerin barış düzeylerini göstermekte, küresel bir düzeyi dolaylı olarak göstermektedir. Evrensel barış, ebedi barış, kalıcı barış, mutlak barış gibi barış kavramların geliştirilmesi ve ortaklaştırılması yararlı olacaktır.

Evrensel barış insanın insanla, diğer canlılar ve cansız varlıklarla uyum ve huzur içinde yaşayabilmesi olarak tanımlanabilir. Evrensel barış, dünya ve dünya dışındaki öğeleri yani evreni kapsar. Küresel barış ise dünya ile sınırlanabilir ve dünyadaki insanın insanla ve diğer canlılarla ve cansız varlıklarla uyum ve huzur içinde sürdürülebilir yaşamı olarak ifade edilebilir. Küresel barışın göstergeleri arasında savaş sayıları, savaştan dolayı ölümler, göçler, temel gereksinimlerini karşılayamayan insan sayıları, şiddet ve terör olayları, nükleer silah sahibi olan ülke sayıları, uluslararası güvenlik mekanizmaları, barışçıl ülkelerin iş birliğinin varlığı sayılabilir.

Barış, şiddeti önleme, güvenli bir ortamın sağlanması becerisi ve kapasitesi olarak da görülebilir. Şiddetin sadece fiziksel boyutu yoktur; aynı zamanda yapısal (gizli şiddet) ve kültürel şiddet şeklinde karşımıza çıkar (Aksu, n.d.). Eşitsizlik, ayrımcılık, baskının olduğu yerde barıştan söz etmek mümkün değildir (Aksu, n.d.).

Şiddetin hiç olmadığı mutlak bir barış da olanaklı görünmemektedir. Gerçekçi bir barış hedefi, barış kültürünün egemen olduğu bir birey, toplum ve dünya olabilir. Birleşmiş Milletler (BM) 1999 yılında dokuz maddelik bir barış bildirgesi yayınlamıştır. Burada barış kültürünün ne olduğuna dair ayrıntılı maddeler yer almaktadır. Bu bildiri, barış kültürünün oluşumu için de yol gösterici niteliktedir. Bildiride barış kültürü “şiddeti reddeden ve çatışmaların kökenine inerek sorunları diyalog ve müzakere yoluyla çözmeyi amaçlayan değerler, tutumlar, davranış biçimleri ve yaşam biçimleri bütünüdür.” şeklinde ifade edilmiştir (UN, 1999).

BM Genel Kurulu 2016 yılında da beş maddelik bir barış hakkı bildirgesini kabul etmiştir. İlk madde şudur: “Herkes, tüm insan haklarının geliştirilmesi ve korunması ve kalkınmanın tam olarak gerçekleştirilmesi için barıştan yararlanma hakkına sahiptir.” İkinci madde ise “Devletler, toplumlar içinde ve arasında barışı inşa etmenin bir yolu olarak, eşitliğe, ayrımcılık yapmamaya, adalete ve hukukun üstünlüğüne saygı göstermeli, bunları uygulamalı ve teşvik etmeli ve korku ve yoksulluktan uzak durmayı garanti altına almalıdır” şeklindedir ve devletlerin sorumluluğunu açıklamaktadır (UNHCR, 2017).

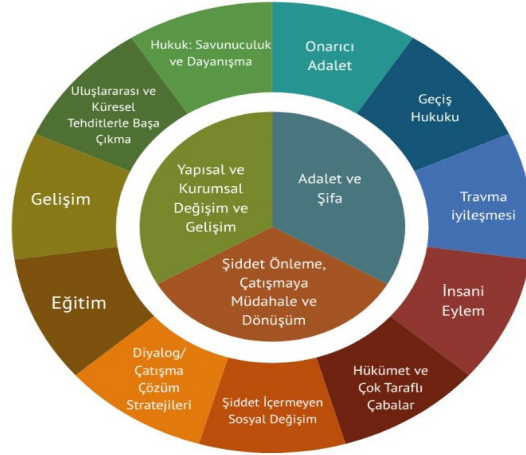
Toplumlar şiddet kültüründen, yani çatışmalarını baskı ve zorla çözme alışkanlığından; diyalog, uzlaş, ödün verme, özür dileme anlayışının, saygının ve adaletin egemen olduğu barışçıl kültürlerle doğru yol alabilir. Tarihsel sürece bakıldığında şiddet kültüründen barışçıl kültürlerle doğru ilerleyen toplumları görmek olanaklıdır.

Bu bağlamda “barış inşası” kavramı ön plana çıkmıştır. En basit anlamıyla barış inşası, bir çatışmanın altında yatan nedenlerin giderilmesini sağlamaya çalışan kapsamlı süreç olarak ifade edilmiştir (Bercovitch & Jackson, 2009). Bu kavram ilk kez Johan Galtung’un 1976 tarihli yazısında ele alınmıştır (Galtung, 1976). Jonh Paul Lederach ise barış inşasını, çatışmayı daha sürdürülebilir barışçıl ilişkilere dönüştürmek için gereken tüm süreç, yaklaşım ve aşamaları kapsayan, üreten ve sürdüren kapsamlı bir kavram olarak tanımlamış ve bu terimin, resmi barış anlaşmalarından hem önce gelen hem de sonra gelen çok çeşitli faaliyetleri içerdiğini belirtmiştir. Barışın yalnızca bir zaman aşaması veya koşul olarak görülmeyeceğini, dinamik bir toplumsal yapı olduğunu söylemiştir (Lederach, 1997).

Barışın inşası, barış kapasitesinin ve çatışmaların barışçıl yol ve yöntemlerle çözme becerisinin geliştirilmesinin güvence altına alınması çabaları olarak değerlendirilebilir. Barışın inşası kavramı bireysel düzeyden evrensel düzeye kadar geniş bir açı ile ele alınabilir ise de günümüzde barışın inşası daha çok ülkeler arası sorunlar ya da bir ülkenin iç çatışmaları bağlamında ele alınmaktadır (UN, n.d.).

Barışın inşası kavramı kısmen anlaşılabilir bir kavram olsa da barışın inşasına giden yolu ve yöntemleri uygulamak henüz çok kolay değildir. Barış ve şiddet kültürüne eşlik eden değerler az çok bilinse de bu değerlere ulaşabilmenin yolu karmaşık ve güçtür. Ancak bu konunun çözümü güç olduğu gibi bir o kadar da önemlidir.

Barış inşasının, uzun vadeli bir süreç olarak yalnızca çatışmaların çözümüne değil, aynı zamanda barışın kalıcı hale gelmesini sağlayacak yapılar ve ilişkilerin geliştirilmesine odaklandığı belirtilmektedir. Bu yaklaşımın, yerel topluluklardan küresel aktörlere kadar toplumun her kesiminde ilişki kurmayı ve bu ilişkileri sürdürmeyi hedeflediği ifade edilmektedir. Stratejik barış inşasının, sadece bireyleri ya da taban örgütlerini değil, aynı zamanda politika yapıcılar, hükümetleri, uluslararası kuruluşları ve ekonomik aktörleri de kapsayan çok katmanlı bir iş birliği modeli sunduğu dile getirilmektedir. Bu modelin, adalet ve barışın daha sağlam temeller üzerine inşa edilmesine katkı sağladığı vurgulanmaktadır (Kroc Institute for International Peace Studies, n.d.) (Bkz. Şekil 1).

Şekil 1. Stratejik Barış İnşası Yolları

Kaynak: John Paul Lederach and Katie Mansfield, Kroc Institute for International Peace Studies

Barış, sağlığın ön koşulu olarak kabul edilir (Ottawa sözleşmesi, WHO, n.d.). Öte yandan sağlık sektörünün de barış sürecinde önemli rolü olduğu düşünülür. “Barış için bir köprü olarak sağlık” (Schneider, 1987) ve “küresel sağlık ve barış girişimi” bu çabalara örnek olarak verilebilir (WHO, n.d.).

DSÖ Genel Direktörü Tedros Adhanom Ghebreyesus, Barış İçin Sağlık yaklaşımı sayesinde sağlık programlarının yalnızca çatışmalarda ortaya çıkan acıları hafifletmekle kalmayıp, aynı zamanda bu çatışmaların temelinde yatan nedenleri ele almak için de etkili bir araç olabileceğini ifade etmektedir. Ghebreyesus’a göre bu yaklaşımla geliştirilen barış odaklı sağlık müdahaleleri, çatışmalara duyarlılığı insani yardım faaliyetlerinin tüm aşamalarına entegre etmeyi ve toplum ile devlet arasındaki güveni ve iletişimi güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca farklı taraflar arasında iş birliğini teşvik etmek ve kapsayıcı sağlık girişimleri aracılığıyla sosyal uyumu desteklemek üzere ortak sağlık hedeflerinden yararlanılmaktadır (Ghebreyesus, 2022).

Doğal olan barış, patolojik olan şiddet

Çatışma kavramı, toplumsal ya da bireysel düzeyde ortaya çıkabilen fikir ayrılıklarından kaynaklanabilir. İnsanın ve toplumların ikileme düşmeleri doğaldır. Ancak bunların çözümünde şiddet kullanmaları sosyal bir patolojidir. Herodot “Barışta oğullar babalarını gömer, savaşta babalar oğullarını” diyerek bu patolojiye dikkat çekmiştir (Malat, 2021).

Ancak çatışma kavramının da farklı kullanıldığı görülmektedir. Çatışma, Türkçede silahlı çatışma gibi şiddet ortamı içinde kullanılmaktadır. Bir diğer ilişkili kavram ise ikilemdir. Çatışma ve ikilem insanın çözüm gerektiren durumlarıdır. Çatışma yönetimi (conflict management) bu noktada önem kazanmakta; uzlaş, diyalog ve anlayışla şiddete dönüşmeden çözülmesi hedeflenmektedir (Dizdaroglu, 2019).

Barışa Giden Yolda...

Şiddet ve barış ikileminde belirleyicileri bireysel ve çevresel olarak ikiye ayırmak olanaklıdır. Şiddet ve barış ikileminde belirleyicileri bireysel ve çevresel olarak ikiye ayırmak olanaklıdır. Bireysel nedenler arasında genetik faktörleri öne sürenler olsa da halen bu konu tartışmalıdır. Diğer yandan kişinin yaşı, cinsiyeti, sağlık durumu, eğitimi, alkol, madde ve kumar bağımlılığı gibi pek çok faktörün şiddetle ilişkili olduğu bilinmektedir (Krug vd., 2002). Bireysel düzeyde barışın, yani içsel barışın inşası bireyler için öfke kontrolü, duygularının farkına varma ve çatışmaları barışçıl yollarla çözebilme eğitimini de içerir. Kendi iç çatışmalarını da barışçıl yollarla çözebilme eğitimi önemlidir. Barışçıl bireyler olmadan barışçıl toplumlar yaratmak zordur. Bu anlamda Gandhi'nin "dünyayı değiştirmek istiyorsan, ilk önce kendinden başla" sözü, barışın öncelikle bireyde başladığına dair anlamlı bir vurgudur.

Bireysel nedenler arasında genetik faktörleri öne sürenler olsa da halen bu konu tartışmalıdır. Diğer yandan kişinin yaşı, cinsiyeti, sağlık durumu, eğitimi, alkol, madde ve kumar bağımlılığı gibi pek çok faktörün şiddetle ilişkili olduğu bilinmektedir (Krug vd., 2002). Bireysel düzeyde barışın, yani içsel barışın inşası bireyler için öfke kontrolü, duygularının farkına varma ve çatışmaları barışçıl yollarla çözebilme eğitimini de içerir. Kendi iç çatışmalarını da barışçıl yollarla çözebilme eğitimi önemlidir. Barışçıl bireyler olmadan barışçıl toplumlar yaratmak zordur. Bu anlamda Gandhi'nin "dünyayı değiştirmek istiyorsan, ilk önce kendinden başla" sözü, barışın öncelikle bireyde başladığına dair anlamlı bir vurgudur.

Çevresel belirleyiciler ise yaşam alanlarının fiziki ve sosyal koşullarını içerir. Sıcaklık, gürültü, toz, susuzluk ve nem gibi fiziksel etkenlerin yanı sıra sosyal adaletsizlikler, siyasal baskılar, ekonomik eşitsizlikler ve kültürel nedenler önemli bir yere sahiptir. İnsanların ve diğer canlıların yaşamlarını sürdürebilecekleri dengeli ekosistemler evrensel barış için gereklidir. Ekosistemleri dengede tutmak ancak evrensel barış ile olanaklıdır. Bu yaklaşım yalnızca insan-insan arasında değil, insan ile diğer tüm canlılar ve hava, su toprak gibi cansız varlıklar arasında da saygıya ihtiyaç duyar. Var olan her şey varlığından ötürü saygıyı hak eder. Gerekmedikçe, insana zarar vermedikçe insanın da dokunmaması gerekir. İnsanın ancak kendini savunma hakkı vardır. Ekonomik nedenler de barış ortamının belirleyicileri arasındadır. Yoksulluk, gelir dağılımındaki eşitsizlik ve işsizlik gibi sorunlar; bireylerin temel gereksinimlerini karşılayamamasına ve toplumsal huzursuzluğa yol açar. Zor duruma düşen, temel gereksinimlerini karşılamakta zorlanan tüm bireyler için sosyal bir koruma gereklidir. Dayanışma ve yardımlaşma, kapsamlı ve etkin bir sosyal güvenlik sistemi toplumsal barışın temel gereksinimlerindendir. Adalet ve eşitlik de toplumsal barış için ön koşuldur. Ayrımcılık, adam kayırmacılık, torpil birer yapısal şiddet türüdür. Hızlı, tarafsız, eşitlikçi, hak ve saygı temelli doğru işleyen evrensel ilkelerle uyumlu bir adalet sistemi barışın inşası için gereklidir.

Barışın kalıcı olması, barışçıl bireylerin yetişmesiyle mümkün olabilir. Bu noktada eğitim sistemi belirleyici bir rol oynar. Empati kurabilen, eleştirel düşünme becerisine sahip, farklılıklardan korkmayan ve sorunlarını barışçıl yollarla çözebilen bireyler ancak eğitimle yetiştirilebilir. Okul, aile, medya ve yerel topluluklar bu eğitim sürecinde aktif rol üstlenmelidir. Ayrıca sivil toplum kuruluşları, demokratik kitle örgütleri, yerel yönetimler ve kamu-özel sektör ortaklıkları toplum genelinde barışçıl bir atmosferin oluşturulmasında katkı sağlamalıdır. Bu kurumsal yapılar sadece eğitimsel değil; aynı zamanda hukuki, sosyal ve ekonomik destek mekanizmalarıyla da barışın inşasına hizmet edebilir. Yasal düzenleme, denetleme, savunuculuk, farkındalık çabaları önemlidir.

Küresel barış, sadece devletlerarası savaşların sona ermesiyle sağlanamaz. Küresel düzeyde insan-insan ilişkisinde barış için de barışçıl ülkelere ve bu ülkelerin birlikteliklerine gereksinim vardır. Saygı ve hak temelli yaklaşımlarla uluslararası şiddetin önlenmesi ve çatışmaların diplomatik yollarla çözülmesi, devletlerin barışçıl yaklaşımlar benimsemesi gereklidir. Barış kültürünün egemen olduğu ülkeler eşitliğe

dayalı dünya barışını korumak için birlikte, barışçıl yol ve yöntemlerle hareket etmelidir. Evrensel barış ise insanın sadece insanla ilişkisini değil diğer canlılarla ve cansız varlıklarla olan ilişkisini de kapsar. İnsan canlı ve cansız tüm varlıklarla olan ilişkisinde hak ve saygı temelli bir ilişkiye girmelidir. Çevre için, diğer canlılar için yük oluşturabilecek her türlü gereksiz davranıştan kaçınmalıdır. Barış politikalarında siyasal, sosyal yönlerin yanı sıra çevresel boyut da dikkate alınır evrensel barışa katkı sağlanabilir.

Barışın İnşasında Yapı Taşları

Barış inşasında üç temel öge kritik bir önem taşır; akılcılık, eşitlik ve adalet, ahlak ve etik. Çağdaş bir toplumun ve küresel düzeyde barışın yaratılması bakımından bu üç temel ortak payda çok önemlidir. Akılcılık: Akıl, mantık ve bilimsel yaklaşım ile sorunlara akılcı, çok yönlü ve eleştirel bakılabilir. Korkular anlaşılabilir, şiddetin nedenleri ortaya çıkartılabilir ve barışın inşası için yol gösterici olur. Rasyonel olan barışı inşa etmektir. Şiddet akılcı değildir, insanlığın ve insanın yararına değildir. İnsanı ve yeryüzündeki yaşamı tehdit eder. Eşitlik, adalet, kapsayıcılık: İnsanın insanla olan ilişkisinde en temel sorun eşitsizlikler, ayrımcılık ve dışlamadır. Yayılmacılık ve sahiplenme diğer önemli sorunlardır. Kalıcı barış için farklılıkların tehdit değil zenginlik olarak görüldüğü, herkese eşit hakların tanındığı bir düzen gereklidir. Ahlak, etik, saygı: Evrendeki tüm varlıkların var olmaktan kaynaklı hakları olduğu kabul edilmelidir. Bu değerlerin toplumsal yapıya entegre edilmesi, bireylerin hem kendisine hem topluma hem de doğaya karşı sorumlu davranmasını sağlar.

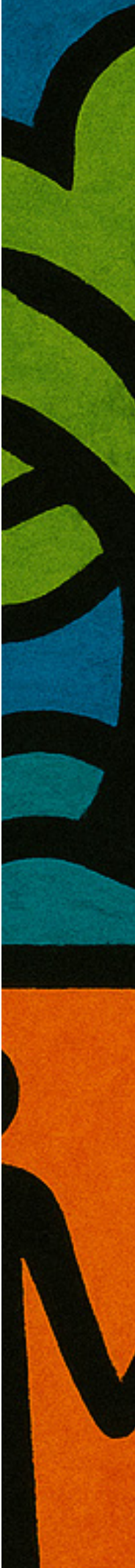
Barış İnşasının Göstergeleri

Barışın inşası yalnızca bireylerin ve toplumların iyi niyetiyle değil, aynı zamanda bilimsel göstergeler ve sistematik analizlerle de desteklenmelidir. Barışın inşası bireysel, toplumsal, ulusal, küresel ve evrensel düzlemde ele alınır ölçütler de bu düzlemlere göre değişiklik gösterecektir. Henüz evrensel barışa ilişkin bir gösterge oluşturma çabası yoktur. Yani insanla birlikte diğer canlıları ve cansız varlıkları dikkate alan bir çalışma henüz yoktur. Diğer bir deyimle evrensel barış insanın insanla, insanın diğer canlılarla ve cansız varlıklarla olan ilişkisini sistemli ve kapsamlı bir biçimde değerlendirmeyi gerekli kılar. Küresel düzlemde de durum benzerdir. “Küresel barış indeksi” ülkelerin barış düzeyine ilişkin önemli bir göstergedir. Ancak adı her ne kadar küresel kavramını içerse de esasen ülkelerin toplumsal barış düzeyini gösterir. Ülkeler düzeyinde ise hukukun üstünlüğü indeksi, gelir dağılımı, suç oranları, insan hakları ihlalleri, insani gelişmişlik gibi pek çok ölçüt dolaylı da olsa bir ülkede barış düzeyine ilişkin önemli bilgiler sunar.

Ulusların barış düzeyine ilişkin göstergelerin yanı sıra bireysel düzlemde barışı ölçmeyi amaçlayan çalışmalar da yenidir. Bu bağlamda Peace Attitude Scale (Broccoli vd., 2021), PEACE gibi (Zucker vd., 2014) ölçekler geliştirilmeye çalışılmaktadır.

Barışın İnşasından Kimler Sorumlu

Barışın inşasından tüm insanları sorumlu tutmak olanaklıdır. Ancak bazı mesleklerin, örneğin halk sağlığı profesyonelleri, eğitimciler, politikacılar ve hukukçular gibi bazı meslek gruplarının sorumlulukları biraz daha fazladır. Çevreciler, insan hakları savunucuları, hayvan severler gibi çevre ve doğa savunucuları önemli roller üstlenebilir. Mevcut tüm kurum ve kuruluşlar bir biçimde barışın inşasında görev alabilir. Bununla birlikte barışın inşası için

farklı düzeylerde yeni kurum ve kuruluşların oluşturulması gerekli görünmektedir.

Sonuç

Sonuç olarak, barışın inşası çok yönlü bir çaba, değişim ve dönüşümü gerektirir. Barışın nasıl inşa edilebileceği, yanıtı kolayca verilebilecek bir soru değildir. Ekonomik, siyasal, sosyal, yönetsel, eğitsel, kültürel ve çevresel alanlarda bütüncül bir çabayı gerektirir.

Barışçıl bir kültürün inşası, insanlığın varlığı ve yokluğu meselesidir. İnsan için en somut tehdit bugün yine insandır. Albert Einstein'ın "3. Dünya Savaşı'nda hangi silahların kullanılacağını bilmiyorum ama 4. Dünya Savaşı'nda taş ve sopalar olacağını biliyorum" ifadesi, insanlığın öz yıkım potansiyelini hatırlatarak barışın vazgeçilmez olduğunu gözler önüne serer. Akılcı olan evrensel barışın inşasıdır. Buraya giden yol akıl, eşitlik ve etik değerlerden geçmektedir.

Kaynaklar

- Aksu, F. (n.d.). Barış. Secopedia. Erişim: 12 Temmuz 2025, <https://www.secopedia.org/kavramlar/temel-kavramlar/baris/>
- Bercovitch, J., & Jackson, R. (2009). *Conflict Resolution in the Twenty-first Century: Principles, Methods, and Approaches*. University of Michigan Press. <https://doi.org/10.3998/mpub.106467226>.
- Broccoli, E., Canegallo, V., Santoddi, E., Cavarra, M., & Fabio, R. A. (2021). Peace Attitudes Scale. Psyc TESTS Dataset. <https://doi.org/10.1037/T81941-000>
- Dizdaroglu, C. (2019). Barış İnşası. Güvenlik Yazıları Serisi. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.21723.31520>
- Galtung, J. (1976). Three Approaches to Peace: Peacekeeping, Peacemaking and Peacebuilding. *Impact of Science on Society*, 1(2), 282-304. Erişim: 13 Temmuz 2025, https://www.galtung-institut.de/wp-content/uploads/2016/06/galtung_1976_three_approaches_to_peace.pdf
- Ghebreyesus, T. A. (2022). Creating health by building peace. *BMJ Global Health*, 7(8), e010575. <https://doi.org/10.1136/BMJGH-2022-010575>
- Kroc Institute for International Peace Studies (n.d.). What is Strategic Peacebuilding? Erişim: 17 07 2025, <https://kroc.nd.edu/about-us/what-is-peace-studies/what-is-strategic-peacebuilding/>
- Krug, E. G., Mercy, J. A., Dahlberg, L. L., & Zwi, A. B. (2002). The world report on violence and health. *Lancet*, 360(9339), 1083-1088. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(02\)11133-0](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(02)11133-0)
- Lederach, J. P. (1997). *Building Peace: Sustainable reconciliation in divided societies*. United states institute of peace press. Washington, D.C. [https://www.defence.lk/upload/ebooks/John%20Paul%20Lederach%20-%20Building%20Peace_%20Sustainable%20Reconciliation%20in%20Divided%20Societies-United%20States%20Institute%20of%20Peace%20\(1998\).pdf](https://www.defence.lk/upload/ebooks/John%20Paul%20Lederach%20-%20Building%20Peace_%20Sustainable%20Reconciliation%20in%20Divided%20Societies-United%20States%20Institute%20of%20Peace%20(1998).pdf)
- Malat G. (2021). Barışta, Oğullar Babalarını Gömer, Savaşta, Babalar Oğullarını. *Yazı-Yorum Edebiyat Der gisi*. Erişim: 16 Temmuz 2025, <https://www.yazi-yorum.net/2021/04/13/barista-ogullar-babalarini-gomer-savas-ta-babalar-ogullarini-gonul-malat/>
- Schneider, Mark, L. (1987). Health as a bridge for peace. *World Health*, (October), 4 - 6. World Health Organization. Erişim: 17 Temmuz 2025, <https://iris.who.int/handle/10665/279971>
- UN United Nations (1999). A/RES/53/243 A - Declaration on a Culture of Peace. Gathering a body of global agreements. Erişim: 17 Temmuz 2025, <https://un-documents.net/a53r243a.htm>
- UN United Nations (n.d.). Peacebuilding. Erişim: 12 Temmuz 2025, <https://www.un.org/peacebuilding/>
- UNHCR United Nations High Commissioner for Refugees (2017). Resolution adopted by the General Assembly on 19 December 2016. Erişim: 17 Temmuz 2025, <https://www.unhcr.org/media/resolution-adopted-general-assembly-19-december-2016>
- Vision of Humanity (2020). Johan Galtung and the Quest to Define the Concept of Peace. Erişim: 13 Temmuz 2025, <https://www.visionofhumanity.org/introducing-the-concept-of-peace/>
- WHO World Health Organization (n.d.). Health Promotion. Erişim: 13 Temmuz 2025, <https://www.who.int/teams/health-promotion/enhanced-wellbeing/first-global-conference>
- WHO World Health Organization (n.d.). Global Health and Peace Initiative (GHPI). Erişim: 13 Temmuz 2025, <https://www.who.int/initiatives/who-health-and-peace-initiative>
- Zucker, H., Ahn, R., Sinclair, S. J., Blais, M., Nelson, B. D., & Burke, T. F. (2014). Development of a scale to measure individuals' ratings of peace. *Conflict and Health*, 8(1). <https://doi.org/10.1186/1752-1505-8-17>.